

Dr hab., prof. uczelni Paweł Glibowski
Katedra Biotechnologii, Mikrobiologii i Żywienia Człowieka
Wydział Nauk o Żywności i Biotechnologii
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Lublin, 09.07.2019

Recenzja pracy doktorskiej mgr inż. Barbary Groele

pt.: „Cechy socjo-demograficzne i zachowania żywieniowe matek a spożycie warzyw i owoców przez dzieci” wykonanej w Zakładzie Dietetyki, Katedra Dietetyki, Wydział Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji, SGGW w Warszawie pod kierunkiem dr hab. Dominiki Głąbskiej

Ocena formalnej strony pracy

Układ pracy jest typowy dla dysertacji doktorskiej powstałej na podstawie zestawienia kilku opublikowanych prac badawczych. Rozpoczyna ją streszczenie i wykaz czterech publikacji stanowiących osiągnięcie naukowe po których następuje krótki opis osiągnięcia w języku polskim na który składa się wstęp, przegląd literatury po którym następuje cel i zakres pracy, hipotezy badawcze materiał i metodyka, a następnie omówienie publikacji, stwierdzenia i wnioski, spis piśmiennictwa oraz aneks zawierający oryginalne prace będące składową osiągnięcia. Ponieważ prace stanowiące dysertację doktorską były współautorskie, w pracy zawarto również oświadczenia o udziałach autorów w poszczególnych pracach. Część polskojęzyczna opisująca clue dysertacji liczy 71 stron, zawiera oprócz tekstu 25 tabel oraz 105 wyłącznie anglojęzycznych pozycji referencyjnych, z czego 60% stanowią prace badawcze z ostatnich dziesięciu lat, a jedynie cztery są sprzed dwóch dekad. Struktura pracy oraz długość poszczególnych rozdziałów jest właściwa. Tematyka pracy związana jest z wpływem warunków socjo-demograficznych i wyborów żywieniowych matek na spożycie warzyw i owoców przez ich dzieci w wieku od 3 do 10 lat. Autorka stanęła przed wymagającym zadaniem badawczym jakie stanowią badania ankietowe przeprowadzane w tak dużej skali. Przedstawiona praca stanowiąca zestawienie czterech publikacji o łącznym IF równym 9, 231 i sumie punktów MNiSW 99 pokazuje, że Doktorantka sprostała temu zadaniu i w umiejętny sposób opisała uzyskane wyniki wnosząc interesujące informacje do wiedzy z zakresu żywienia człowieka. Wobec powyższego, uważam, że przedstawiona praca spełnia wymagania formalne stawiane rozprawom doktorskim.

Ocena merytoryczna

Pracę rozpoczyna zwięzły wstęp wprowadzający czytelnika w tematykę doktoratu. Przegląd literatury został również skonstruowany w zwięzły, przejrzysty i logiczny sposób. Autorka omawia

wpływ spożycia warzyw i owoców na zdrowie człowieka cytując liczne metaanalizy omawiające rolę dawki spożycia owoców i warzyw na rozwój wybranych chorób dietozależnych. W drugim rozdziale skupia uwagę na zaleceniach dotyczących spożycia warzyw i owoców analizując literaturę, oraz zalecenia organizacji międzynarodowych. Kolejny rozdział stanowi omówienie stanu faktycznego dotyczącego spożycia warzyw i owoców przez dorosłych i dzieci, by następnie omówić czynniki wpływające na ich spożycie. Powyższe rozdziały są napisane niemal bezbłędnie, poza zbędnymi spacjami w skrócie FAO/WHO (str. 15) oraz brakiem doprecyzowania w przedostatnim akapicie na str. 19 w ostatnim jego zdaniu, że mowa jest o „korzystnym wpływie spożywania warzyw i owoców na zdrowie”, a nie tylko ich „wpływie na zdrowie”.

Cel pracy został przedstawiony w sposób precyzyjny, a zakres pracy podzielono w sposób logiczny rozpoczynając od rekrutacji i realizacji badań ankietowych, przez analizę porównawczą preferencji spożycia owoców i warzyw przez matki i ich dzieci, skończywszy na wyciągnięciu wniosków wynikających z analizy danych. Postawiono trzy hipotezy badawcze, z których dwie pierwsze nie budzą żadnych wątpliwości, natomiast trzecia według recenzenta ma charakter zbyt ogólny i przed rozpoczęciem badań można mieć pewność, że hipoteza ta zostanie potwierdzona.

W rozdziale *Materiał i metodyka badań* została precyzyjnie opisana grupa badana uwzględniając kryteria wyłączenia i włączenia do badania. Metoda badania została dość klarownie przedstawiona, a uzupełniający opis kwestionariusz ankiety zamieszczony w aneksie, dopełniają obrazu. Omówione zostały również metody analizy statystycznej używane przy opracowywaniu wyników. W rozdziale tym recenzentowi zabrakło numeru zgody komisji bioetycznej, skoro Autorka wspomina, że taka zgoda została wystawiona, doprecyzowania informacji jaki dochód netto w gospodarstwie domowym miano na myśli, czy na osobę czy na gospodarstwo, oraz o jakiej porze roku były przeprowadzane ankiety, co zdaniem recenzenta mogło mieć kluczowy wpływ na udzielane odpowiedzi i uzyskane wyniki.

Doktorantka rozdział *Omówienie publikacji* rozpoczyna od zestawienia wyników badań z prac opublikowanych w *International Journal of Environmental Research and Public Health* oraz w *Nutrients*. W podrozdziale tym Autorka przeprowadza analizę statystyczną zależności między zachowaniami żywieniowymi matek a wyborami żywieniowymi dzieci w kontekście spożywania owoców i warzyw zarówno w surowej jak i przetworzonej postaci. Dostrzegając statystyczną korelację pomiędzy preferencjami matek i dzieci Autorka mądrze zauważa, że wybory dzieci niekoniecznie są ich wyborami, a wynikają zarówno z preferencji matek (rodziców) oraz dostępności owoców i warzyw w domu, znajdując odpowiednią egzemplifikację na to w literaturze międzynarodowej. Oprócz omówienia i dyskusji uzyskanych wyników Autorka proponuje wobec takiego stanu rzeczy zwiększoną edukację żywieniową rodziców w celu uświadomienia ważności urozmaicenia owoców i warzyw w diecie dziecka.

W drugim podrozdziale *Omówienie publikacji* przedstawione zostały wyniki pracy opublikowanej w czasopiśmie *Sustainability* oraz przyjętej do druku pracy w *Rocznikach Państwowego Zakładu Higieny*. W tym podrozdziale Autorka skupia się na analizie wybranych cech socjodemograficznych matek a spożyciem warzyw i owoców u ich dzieci. Omawiana jest rola wieku, wykształcenia, stanu cywilnego, miejsca zamieszkania, statusu zawodowego matki oraz dochodu w gospodarstwie domowym na liczbę spożywanych porcji, rodzaj obróbki technologicznej i gastronomicznej owoców i warzyw oraz ogólną preferencję spożycia owoców i warzyw przez matkę. Ważne wyniki uzyskano również badając rolę działań promujących spożycie owoców i warzyw w zależności od wyżej wymienionych cech socjodemograficznych. Autorka w większości omawianych zależności wykazuje statystycznie istotne różnice przeprowadzając dogłębną dyskusję i próbę wyjaśnienia obserwowanych tendencji.

W omawianym rozdziale recenzent dostrzegł pewne mankamenty. Wiązały się one zarówno z mniej istotnymi niedoskonałościami, jak błędy interpunkcyjne (brak kilku przecinków) lub dyskusyjnym przedstawieniem licznych tabel, które przechodzą z jednej na drugą stronę utrudniając czytelnikowi interpretację wartości w poszczególnych kolumnach. Merytorycznie błędnie został przypisany współczynnik korelacji rang Spearmana do wartości p-value, zamiast do wartości R. Błąd ten również obecny był w omawianych publikacjach. Dyskusyjne jest również, według recenzenta, używanie zwrotu „zdrowa dieta”, chodź recenzent zdaje sobie sprawę, że jest to sformułowanie tak powszechnie używane, zarówno przez instytucje opiniotwórcze (IŻŻ) jak i w języku angielskim, że apelowanie o zamianę tego nie do końca trafnego określenia na „korzystna dla zdrowia dieta” wydaje się skazane na porażkę. Pamiętajmy, że jeszcze niedawno w Polsce pod hasłem „zdrowo zjeść” kryło się jedzenie obfite.

Podsumowując rozdział *Omówienie publikacji* należy stwierdzić, że uzyskane wyniki przedstawiono w klarowny sposób, dyskusja została przeprowadzona dogłębnie, a umieszczona egzemplifikacja jest bogata. Praca Doktorantki dowodzi doskonałego zrozumienia zależności w omawianej tematyce. Wieńczące pracę stwierdzenia i wnioski zawierają potwierdzenie postawionych hipotez.

Podsumowując należy stwierdzić, że znalezione przez recenzenta niedoskonałości i błędy nie wpływają w istotny sposób na wartość badawczą pracy, w której potwierdzono rolę cech socjodemograficznych i preferencji żywieniowych matek we wpływie na spożycie owoców i warzyw przez ich dzieci. Przeprowadzone badania i opublikowanie świadczą o dużej wiedzy Autorki i dobrym przygotowaniu do pracy naukowo-badawczej.

Wniosek końcowy

Stwierdzam, że praca doktorska mgr inż. Barbary Groele pt.: „Cechy socjo-demograficzne i zachowania żywieniowe matek a spożycie warzyw i owoców przez dzieci” spełnia wymagania ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2017 poz. 1789) w związku z art. 179 ust. 1 Ustawy z dnia 30 sierpnia 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1669), wobec czego przedkładam Radzie Wydziału Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji SGGW w Warszawie wniosek o przyjęcie rozprawy Pani mgr inż. Barbary Groele i dopuszczenie Doktorantki do publicznej obrony oraz dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Paweł Glibowski

Dr hab., prof. uczelni Paweł Glibowski